

This document is an historical remnant. It belongs to the collection Skeptron Web Archive (included in Donald Broady's archive) that mirrors parts of the public Skeptron web site as it appeared on 31 December 2019, containing material from the research group Sociology of Education and Culture (SEC) and the research programme Digital Literature (DL). The contents and file names are unchanged while character and layout encoding of older pages has been updated for technical reasons. Most links are dead. A number of documents of negligible historical interest as well as the collaborators' personal pages are omitted.

The site's internet address was since Summer 1993 www.nada.kth.se/~broady/ and since 2006 www.skeptron.uu.se/broady/sec/.

Rapporter från Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi

Sociology of Education and Culture Research Reports

Nr 43

En skola i tiden

**Rosendalsgymnasiets etablering
bland Uppsalas gymnasieskolor**

Håkan Forsberg

SEC, EDU, Uppsala universitet
<http://www.skeptron.uu.se/broadly/sec/>

Maj 2008

Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi (Sociology of Education and Culture)

Postal address SEC, EDU, Uppsala University
 Box 2136, S-750 02 Uppsala

Phone switchboard 018 4712444, int. +46 18 4712444
Telefax 018 4712400, int. +46 18 4712400
URL <http://www.skeptron.uu.se/broadly/sec/>

Editor of this series: Donald Broady

Håkan Forsberg är gymnasielärare och undervisar i ämnena svenska och historia samtidigt som han läser mastersprogrammet inom utbildningssociologi vid Institutionen för utbildning, kultur och medier, Uppsala universitet. Denna rapport baseras på det examensarbete med samma titel som han skrev tillsammans med Sanna Pentti under våren 2006.

Forskningsrapport skriven inom forskningsprojektet *Skolans kungsväg. Det naturvetenskapliga programmets plats i utbildningssystemet*, finansierat av Vetenskapsrådet, UVK.

Håkan Forsberg

En skola i tiden – Rosendalsgymnasiets etablering bland Uppsalas gymnasieskolor
SEC Research Reports/Rapporter från Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi, No. 43
Maj 2008
ISSN 1103-1115

© Författaren och Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi, 2008

Sammanfattning

Den här rapporten är skriven inom ramen för forskningsprojektet *Skolans kungsväg. Det naturvetenskapliga programmens plats i utbildningssystemet*, finansierat av Vetenskapsrådets utbildningsvetenskapliga kommitté.

Rosendalsgymnasiets etablering är ett mycket intressant fall att studera närmare ur ett utbildningssociologiskt perspektiv. Det är den första kommunala gymnasieskola som startats i Uppsala sedan 1960-talet och skolans tillkomst är resultatet av en politisk vision om ett "universitetsgymnasium" med en tydlig tyngdpunkt vid det naturvetenskapliga programmet.

Syftet med denna rapport är att belysa hur företrädare för Rosendalsgymnasiet och Uppsala kommun ser på etableringen av skolan och dess ställning i den rådande konkurrensen om elever. Empirin består av fyra intervjuer (två lärare, en från naturvetenskapliga sidan och en från samhällsvetenskapliga sidan, samt två skolledare från lokal respektive kommunal nivå) och marknadsföringsmaterial som främst hämtats från skolans hemsida.

Rosendalsgymnasiets strategi att etablera sig bland de dominerande gymnasieskolorna i Uppsala bygger på flera fundament. Skolan erbjuder nya pedagogiska arbetssätt i form av flexibla studiegrupper och ett trådlöst datasystem för alla elever. Det naturvetenskapliga programmet, som har en särställning i den akademiska staden Uppsala, är skolans största program och dess flaggskepp. Dessutom erbjuds två samhällsvetenskapliga utbildningar med inriktning mot journalistik och internationella frågor. Särskiljande bland de kommunala skolorna är att Rosendalsgymnasiet har betygsintag och inget yrkesförberedande program. Slutligen marknadsförs skolans unika förutsättningar för samarbete med Uppsala universitet, vilket accentueras av skolans placering i gamla Läkemedelsverkets lokaler i nära anslutning till ett av Uppsalas mest kända forskningskomplex, BMC (Biomedicinskt centrum). Tillsammans utgör dessa punkter en ackumulering av kapital för att utmana de traditionellt sett dominerande gymnasieskolorna i staden. En följd av Rosendalsgymnasiets etablering är att förutsättningarna för de kommunala gymnasieskolorna i Uppsala har förändrats och en tydligare konkurrenssituation har uppstått.

Kopplingen mellan det naturvetenskapliga programmet och högpresterande elever understryks både i intervjuerna och i marknadsföringsmaterialet. Skolan har redan till andra året fått höga intagningspoäng som föranleder en viss oro hos både skolledning och lärare. Skolchef, rektor och samhällskunskapslärare ser högpresterande elever som något problematiskt eftersom det kan innebära att eleverna blir stressade. Den naturvetenskapliga läraren har en mera positiv inställning och menar att skolans arbetssätt ställer höga krav på eleverna.

Sammanfattningsvis är Rosendalsgymnasiet en skola i tiden som med det naturvetenskapliga programmet och en friare resursanvändning utgör ett alternativ för en akademisk elit i Uppsala.

Innehåll

SAMMANFATTNING	- 3 -
INNEHÅLL	- 4 -
I. INLEDNING	- 5 -
I.1 UPPTAKT	- 5 -
I.2 SYFTE	- 6 -
I.3 TIDIGARE FORSKNING	- 6 -
I.4 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER OCH CENTRALA BEGREPP	- 7 -
I.5 METOD OCH MATERIAL	- 9 -
II. GYMNASIESKOLAN I UPPSALA	- 9 -
II.1 INTAGNINGEN	- 9 -
II.2 ROSENDALSGYMNASIETS ENTRÉ I UPPSALA	- 10 -
III. OLIKA FÖRHÅLLNINGSSÄTT TILL EN NYSTARTAD SKOLA	- 12 -
III.1 EN GEMENSAM UTGÅNGSPUNKT I ETT ELEVPERSPEKTIV	- 12 -
III.2 BETYGSINTAG	- 13 -
III.3 FÖRHÅLLET TILL DE DOMINERANDE SKOLORNA	- 13 -
IV. SAMMANFATTANDE DISKUSSION	- 14 -
IV.1 ROSENDALSGYMNASIETS ETABLERING INOM FÄLTET	- 14 -
IV.2 KLUVENHETEN INFÖR EN ELITUTBILDNING	- 15 -
LITTERATUR	- 17 -
BILAGA 1: INTERVJUGUIDE	- 19 -

I. Inledning

I.1 Upptakt

Historien om Rosendalsgymnasiet i Uppsala började 2002 i och med ett politiskt visionsdokument om ett ”universitetsgymnasium”. Ett fåtal personer inom den då sittande socialdemokratiska majoriteten i Uppsala var drivande bakom idén och visionsdokumentet. Sedermera skrevs ett direktiv om en vidare konkretisering in i utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens (UAN) styrdokument. Parallellt med detta hände två saker som skulle få betydelse för utvecklingen av ett ”universitetsgymnasium”. Läkemedelsverkets lokaler intill Uppsala biomedicinska centrum (BMC) blev lediga och Ekebygymnasiets hyreskontrakt löpte ut. Å ena sidan friställdes lediga lokaler i nära anslutning till det stora universitetetskomplexet BMC. Å andra sidan löpte hyreskontraktet ut i de omdiskuterade skollokalerna vid Ekeby bruk och en möjlighet att strukturera om lokalanvändningen uppkom.¹

Utifrån dessa förutsättningar påbörjades ett mer konkret arbete inom UAN genom att en projektgrupp tillsattes. Denna grupp arbetade under sekretess i ett års tid. När frågan om lokalerna var avslutad upphävdes sekretessen och produktionsgruppen, med Uppsalas gymnasiechef som ledare, kopplades in under december 2003 för att genomföra projektet. Vid denna tidpunkt knöts två professorer, en från samhällvetenskaplig fakultet och en ifrån naturvetenskaplig fakultet, till projektet för att inleda samarbetet med universitetet. En process sattes också igång för att rekrytera lärare från universitetet som skulle ha en del av sin anställning vid Rosendalsgymnasiet.²

När den inledande politiska processen var färdig och projektet offentliggjordes i början av 2004 framfördes stark kritik – det fördes bland annat en intensiv debatt i *Uppsala Nya Tidning* under våren samma år. I denna debatt hördes såväl politiska som personliga röster om skolans förverkligande. Debatten svängde fram och tillbaka med allt ifrån politiska utspel till uppretade lärares röster om konsekvenserna av skolans realiserande. I upprinnelsen av projektet menade de borgerliga rösterna att beslutsprocessen byggde på ett manipulerat underlag och upprörda röster beklagade sig över de förväntade kostnaderna om cirka 175 miljoner kronor. Från socialdemokratiskt håll replikerade man med skolans positiva konsekvenser, bland annat genom ”att detta blir en bra skola som kan bidra till Uppsalas tillväxt, och inte något ’vansinnigt statusprojekt’”.³ Visionen om ett ”universitetsgymnasium” blev en både kontroversiell och mångbottnad fråga som engagerade många personer.

Att en gymnasieskolas etablering kan generera en så omfattande debatt måste antagligen förstås mot bakgrund av att Uppsala är en akademiskt präglad stad. Universitetet och utbildning är något centralt som bland annat avspeglar sig i gymnasieskolan. Många av stadens invånare har läst på universitetet och tusentals har det dessutom numera som sin arbetsplats. Även om man själv inte har någon direkt relation till universitetet, har sannolikt någon släkting eller vän det som sitt *alma mater*. Med tanke på stadens akademiska prägel är det mycket intressant att följa hur en nystartad kommunal gymnasieskola etablerar sig i Uppsala. Framför

¹ Intervju med Skolchef. 060427.

² Ibid.

³ *Uppsala Nya Tidning* ”Ågerup talar klarspråk” 2004-02-14 http://www2.unt.se/avd/1,1786,MC=2-AV_ID=301915,00.html (060303), *Uppsala Nya Tidning* ”Rosendalsskolan blir bra” 2004-02-21 http://www2.unt.se/avd/1,1786,MC=2-AV_ID=303233,00.html (060303) samt *Uppsala Nya Tidning* ”Satsa på de befintliga skolorna i stället!” 2004-04-13 http://www2.unt.se/avd/1,1786,MC=2-AV_ID=313076,00.html (060303). Hela debatten kan läsas på *Uppsala Nya Tidnings* hemsida www.unt.se.

allt då skolan har stora ambitioner och siktar på att konkurrera med de mest prestigetunga skolorna – Katedralskolan och Lundellska skolan.

Visionen om ett ”universitetsgymnasium” resulterade i att det för första gången sedan 1960-talet startades en ny kommunal gymnasieskola i Uppsala. Rosendalsgymnasiet finns nu beläget i Läkemedelverkets gamla lokaler i anslutning till BMC. Sedan starten, höstterminen 2005, erbjuder skolan studieförberedande utbildningar inom Naturvetenskapsprogrammet (NV), Journalistikprogrammet (JO) och Internationella programmet (SMIP). De två sistnämnda programmen är specialutformade men baserade på Samhällsvetenskapsprogrammet (SP).⁴

Något uttalat universitetsgymnasium blev det aldrig, dock har Rosendalsgymnasiet en tydlig ambition om ett nära samarbete med universitetet vilket skolan också tydligt marknadsför. Vad projektet i stället primärt utmynnat i är en skola som erbjuder nya pedagogiska arbetssätt i form av bärbara datorer med konstant uppkoppling tillsammans med flexibla undervisningsgrupper. Denna flexibilitet grundar sig på undervisning i olika gruppstorlekar som varierar mellan basgrupper om fem elever till helklasser med 40 elever. Läkemedelverkets gamla lokaler byggdes om speciellt för att passa dessa pedagogiska gruppkonstellationer som syftar till ett studieförberedande arbetssätt. I ombyggnationerna tog man också tillvara på de redan befintliga laborationsmiljöerna. Detta är en förutsättning för skolans naturvetenskapliga framtoning som utgör två tredjedelar av skolans totala utbildningskapacitet. Till följd av de nya pedagogiska arbetssätten fick Rosendalsgymnasiet under sitt första verksamhetsår betygsintag till skolan vilket var unikt bland Uppsalas kommunala gymnasieskolor.⁵

Även om Rosendalsgymnasiet inte är ett uttalat universitetsgymnasium, har det väldigt goda förutsättningar för att bedriva studieförberedande utbildning och i synnerhet ett naturvetenskapligt program. Etableringen av denna skola har bland annat synliggjort en del av konkurrenssituationen mellan de kommunala gymnasieskolorna i den akademiska staden Uppsala.

1.2 Syfte

Syftet med denna rapport är att belysa hur en ny kommunal gymnasieskola, Rosendalsgymnasiet, etablerar sig i Uppsala. Till grund för analyserna ligger intervjuer med skolledning, kommunal förvaltning samt lärarkår. Utifrån intervjuerna avser vi också reda ut hur dessa aktörer förhåller sig till etableringen av Rosendalsgymnasiet. De övergripande frågeställningarna lyder som följande:

- 1) Hur förhåller sig Rosendalsgymnasiet till övriga de gymnasieskolorna i Uppsala?
- 2) Hur etablerar sig Rosendalsgymnasiet bland de övriga gymnasieskolorna?
- 3) Hur ser de intervjuade aktörerna på etableringen av Rosendalsgymnasiets?

1.3 Tidigare forskning

I Sverige har den sociala rekryteringen till gymnasieskolan varit föremål för många tidigare studier. Bland annat har forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi, SEC, med utgångspunkt i den franske sociologen Pierre Bourdieus analyser av utbildning, studerat gymnasieskolans sociala struktur. I en SOU (2000:39), *Välfärd och skola*, undersöker Donald

⁴ Hädanefter kommer det Naturvetenskapliga programmet och det Samhällsvetenskapliga programmet förkortas NV respektive SP om inget annat anges.

⁵ Intervju med Skolchef. 060427.

Broady och hans kollegor gymnasieskolans sociala differentiering under 1990-talet, ett decennium då gymnasieskolan förändrades på många vis, främst genom gymnasiereformen 1991/92.⁶ Dessutom gavs bättre villkor för de fristående skolorna, vilka expanderade kraftigt.⁷ Utgångspunkten för vår studie baseras främst på Donald Broadys forskningsprogram ”Gymnasieskolan som konkurrensfält”. Detta projekt problematiserar gymnasieskolans utveckling bland annat på följande sätt: ”Vad innebär det att exempelvis hela Stockholms kommun blivit en enda utbildningsmarknad där formellt endast betyg skall räknas men där ändå sociala och kulturella faktorer spelar in i valen av gymnasieutbildning?”⁸ Då dessa studier omfattar regionerna Uppsala, Stockholm och Gävle, finns det redan ett väl dokumenterat forskningsläge att utgå ifrån vilket gör att studien kan placeras in i ett större och relevant sammanhang.

I anslutning till det nämnda projektet har flera rapporter publicerats. De som närmast berör denna studie är *Uppsala – en akademiskt dominerad gymnasieskola* (2004) av Ida Lidegran samt *Gymnasieskolan som konkurrensfält. Ett regionalt perspektiv – Gävleborgs län* (2004) av Ingrid Nordqvist och Monica Langerth Zetterman. De sistnämnda utreder huruvida gymnasieskolorna i Gävleborgs län utgör ett *fält*, i Bourdieus mening. Lidegran å sin sida undersöker intagningsförfarandet av elever till gymnasieskolan i Uppsala samt skolornas utformning i förhållande till detta avseende. Vidare diskuteras även skolans decentralisering och dess konsekvenser för de fristående skolornas framfart som även påverkat gymnasieskolans variationsrikedom. Lidegrans rapport är vår utgångspunkt för att förstå gymnasiefältet i Uppsala och dess befintliga struktur av etablerade skolor.

Steget från gymnasiet till högskolan har även undersökts ur ett utbildningssociologiskt perspektiv. Som exempel kan nämnas Emil Bertilssons studie av övergången till högre studier vid en gymnasieskola i Uppsala. Bertilsson visar där på att programmets inriktning är väsentliga för gymnasieelevernas utbildningsstrategier.⁹

1.4 Teoretiska utgångspunkter och centrala begrepp

Bourdies fältbegrepp har på senare år blivit ett väl utnyttjat teoretiskt verktyg av samhällsvetare och humanister. Ett *fält* kan närmast liknas vid ett slags karta över en specifik sfär och dess aktörer. Broady ger en komprimerad definition av begreppet på följande sätt: ”ett fält är ett system av relationer mellan positioner besatta av människor och institutioner som strider om något för dem gemensamt”.¹⁰

För att ett område ska kunna studeras som ett fält måste det uppbära en viss grad av autonomi, det vill säga att aktörerna i fältet inte i första hand är beroende av omvärlden utan av varandra i kampen om fältets egna särskilda tillgångar.¹¹ Fältbegreppet blir ofta givande ”när det används för att utforska de krafter vilka stärker eller försvagar autonomi och därigenom skapar eller krossar fälten”.¹² Det fält som vi ämnar studera består av gymnasieskolorna i Uppsala och dess inre konkurrens om eleverna, vilket bland annat belyses

⁶ Broady, Donald m. fl. (2000) *Välfärd och skola*. SOU 2000:39.

⁷ Börjesson, Mikael (2004) *Gymnasieskolans sociala struktur och sociala gruppers utbildningsstrategier – tendenser på nationell nivå 1997-2001*. SEC Report No. 32, SEC/EDU, Uppsala universitet, Uppsala.

⁸ Broady, Donald (2001) *Studier av högskolan och gymnasieskolan som fält*. Forskningsprogram 2002-2004, ”Gymnasieskolan som konkurrensfält” SEC Report No. 28. SEC/EDU, Uppsala universitet, Uppsala. s. 13.

⁹ Bertilsson, Emil. (2005) *Från gymnasiet till högskola. Övergången till högre studier vid en gymnasieskola i Uppsala*. Examensarbete vid Institutionen för lärarutbildning vid Uppsala universitet. s. 28.

¹⁰ Broady, Donald. (1998) ”Inledning: en verktygslåda för studier av fält” i *Kulturella fält*, (<http://www.skeptron.ilu.uu.se/broadys/sec/p-kuf98.pdf>). SEC/EDU, Uppsala universitet, Uppsala. s. 1.

¹¹ Gunneriusson, Håkan red. (2002) ”Nätverk och fält” i *Sociala nätverk och fält* Opuscula Historica Upsaliensia 28, Uppsala s. 51 & 55.

¹² Broady, Donald red. (1998) ”Inledning: en verktygslåda för studier av fält” i *Kulturella fält*, (<http://www.skeptron.ilu.uu.se/broadys/sec/p-kuf98.pdf>). SEC/EDU, Uppsala universitet, Uppsala s. 7.

av den tidigare refererade lokala debatten rörande Rosendalsgymnasiets tillkomst. Graden av autonomi inom ett gymnasiefält som det i Uppsala är begränsad av de föränderliga politiska krafter som både kan stärka och försvaga fältet.

Lidegran undersöker i sin rapport gymnasieskolorna i Uppsala utifrån tanken att det existerar ett gymnasiefält. Ett sådant antagande öppnar upp för möjligheten att empiriskt undersöka detta fält. Det vi vill undersöka är hur Rosendalsgymnasiet ser på sin position inom detta fält, men också skolans inträde i gymnasiefältet i Uppsala där de vill etablera någonting nytt.

Vi har valt att närma oss Rosendalsgymnasiets inträde i fältet utifrån Bourdieus text om ”Modeskaparen och hans märke”. Bourdieu presenterar där teoretiska verktyg om modeskaparens förmåga att skapa och bibehålla ett värde av sin produktion i fältet, i synnerhet produktionen av sällsynthet. En del av denna sällsynthet är något som beskrivs i form av tron på signaturens magi, bland annat utifrån modeskaparen Christian Dior. ”Skaparens’ magiska makt är det auktoritetskapital som är förknippat med en position och som kan verka endast om det mobiliseras av en auktoriserad person, eller snarare om det identifieras med en person, med hans karisma, och garanteras av hans signatur.”¹³

I studien om modehusen beskrivs nykomlingar inom fältet som pretenderer, vilka ”satsar” för att kunna konkurrera med etablerade aktörer vid den dominerande polen. I detta avseende är också termen ackumulering av betydelse då den beskriver hur kapital ansamlas, vilket är en viktig del för pretendenten i stärkandet av sin position.¹⁴ Begreppen *kapital* och *strategi* är av stor vikt i förhållande till fältet, just för att kunna förstå aktörernas kamp inom fältet och på så sätt synliggöra de olika positionerna. Kortfattat kan man säga att *kapital* är symboliska och materiella tillgångar som tillerkänns värde i sitt sammanhang. Emedan *strategi* är ”individens, grupper eller institutioners försök att värna värdet på sitt kapitalinnehav och att försvara eller förbättra sin position.”¹⁵ Undersökningsobjektets strategi i denna studie är snarare att etablera och förbättra sin position än att försvara den, vilket förklaras genom dess nyliga inträde i fältet. Begreppet strategi ämnar därför fånga hur Rosendalsgymnasiet använder sig av sina initiala tillgångar för att etablera en position på konkurrensfältet.

Dessa initiala tillgångar kan hos en gymnasieskola ses som *kapital*, och ta formen av ett institutionaliserat tillstånd med värden präglade av programutbudet och dess kvalitet samt skolans pedagogik.¹⁶ Konkret kan sådana tillgångar bestå av till exempel det naturvetenskapliga programmet vilket har ett väldigt stort symboliskt värde i Uppsala. Andra symboliska tillgångar skulle kunna vara lärarkårens och skoledningens sammansättning, övrig personal och eleverna på skolan. I denna studie är framför allt skolans koppling till det naturvetenskapliga programmet och universitetet av stort intresse, men också mer handfasta tillgångar som den tekniska miljön, utformningen av lokalerna och det geografiska läget.

Sammanfattningsvis kan vi med utgångspunkt i Lidegrans rapport säga att det existerar ett fält där Rosendalsgymnasiet är en aktör. I och med att detta gymnasium är relativt nystartat är det av stort intresse att ta reda på hur skolan vill positionera sig i förhållande till Uppsalas övriga gymnasieskolor. De operationaliserade frågorna lyder på följande vis: *Hur förhåller sig Rosendalsgymnasiet till fältet? Vilken strategi använder Rosendalsgymnasiet för att etablera en position i fältet och vilka tillgångar byfter man fram som särskiljande för skolan? Har de intervjuade aktörerna olika förhållningssätt till och syn på Rosendalsgymnasiets etablering?*

¹³ Bourdieu, Pierre. (1986) ”Modeskaparen och hans märke” ur *Kultursociologiska texter*. Stockholm. Symposium s. 117.

¹⁴ Ibid s. 84ff.

¹⁵ Broady, Donald. (1998) ”Inledning: en verktygslåda för studier av fält” i *Kulturella fält*, (<http://www.skeptron.ilu.uu.se/broady/sec/p-kuf98.pdf>). SEC/EDU, Uppsala universitet, Uppsala s. 2.

¹⁶ Broady, Donald. (1998) *Kapitalbegreppet som utbildningssociologiskt verktyg*. Skeptronhäften/Skeptron Occasional Papers nr 15 SEC/EDU, Uppsala universitet, Uppsala s. 16.

1.5 Metod och material

Insamlandet av material har baserats på intervjuer samt marknadsföringsmaterial från Rosendalsgymnasiets hemsida. Dessa material lämpar sig väl för en analys av hur centrala aktörer i fältet uppfattar skolans position och den bild skolan vill ge av sig själv gentemot presumtiva elever och deras föräldrar. En intervjuguide (se bilaga 1) har konstruerats utifrån det teoretiska ramverk som presenterats ovan. Marknadsföringsmaterialet har analyserats utifrån samma teoretiska utgångspunkter som intervjumaterialet.

Urvalet av personer till intervju har baserats på gymnasieskolans organisatoriska utformning. Vi har velat få med en bred representation av Rosendalsgymnasiets verksamhet. Därför har vi valt att göra fyra intervjuer med representanter från följande områden: två lärare som också är arbetslagsledare, en från naturvetenskapliga sidan och en från samhällsvetenskapliga sidan, samt två skolledare från lokal respektive kommunal nivå. Intervjupersonerna är intressanta i egenskap av att de har olika yrkespositioner och därmed olika förhållande till Rosendalsgymnasiet. Vi är inte intresserade av dem som personer utan det är yrkespositionerna som står i centrum och därför är personerna anonyma i studien medan vi skiljer på de olika positionerna. Hädanefter i rapporten kommer de att benämnas som Samhällsvetenskapslärare, Naturvetenskapslärare, Skolchef och Rektor.

Marknadsföringsmaterialet, i form av skolans hemsida, har begränsats till de texter som syftar till att marknadsföra skolan och dess program. Dessa texter har sedan analyserats utifrån den tidigare nämnda intervjuguiden.

II. Gymnasieskolan i Uppsala

II.1 Intagningen

För att förstå det fält som Rosendalsgymnasiet etablerar sig inom måste man först klargöra förutsättningarna för Uppsalas kommunala gymnasieskolor i fråga om intagningsregler och skolprofilering. De kommunala gymnasieskolorna i Uppsala delar ansvaret för alla utbildningar som ges och därför är intagningsförfarandet centralt. Ett sådant gemensamt ansvar är inte okomplicerat. Till exempel finns det uppemot 25-30 olika profiler och inriktningar som är specifikt knutna till enskilda skolor och deras utbildningsutbud.¹⁷ Något som gör det hela än mer komplicerat är att lokal profil och lokal inriktning på ett nationellt program i stort är samma sak. Den grundläggande principen för skolornas samverkan lyder som följande:

Då samma program finns på flera skolor placeras eleven i första hand på skola som planeras ha det av eleven angivna önskemålet om inriktning eller profilering. Om antalet sökande till ett program eller antalet önskemål om särskild inriktning eller profil är så stort att alla sökande inte ryms på angiven skola fördelas utbildningen på flera skolor. Om istället elevunderlaget för en utbildning som är placerad på flera skolor är svagt kan utbildningen begränsas till färre skolor.¹⁸

Inte helt oväntat finns det undantag från dessa generella regler. Undantagen gäller främst lokala profiler som exempelvis Katedralskolans Deutsche Klasse och Classe Français på Samhällsvetenskapliga respektive Naturvetenskapliga programmet. Vid konkurrens om platserna till sådana profileringar tillämpas betygsintag. På så sätt kan val av ett specifikt

¹⁷ Intervju med Skolchef. 060427.

¹⁸ SYV- information angående gymnasievalet 2004 på Vaksalaskolan i Uppsala. <http://www.vaksalaskolan.uppsala.se/syo-gymnval04.htm>. Denna hemsida ger en bra överblick av antagningsförfarandet för den aktuella undersökningsperioden av denna studie.

program också fungera som ett indirekt skolval i och med att vissa profileringar av resursskäl inte startas på andra skolor.

Själva fördelningen av program och lokala profiler mellan de olika skolorna är ett stort företag varje år. Uppsala har elva kommunala gymnasieskolor med både yrkesförberedande och studieförberedande program. Det gemensamma utbildningsansvaret är viktigt och det finns en koncerntanke baserad på en kompensatorisk idé i fråga om ojämnheter i söktrycket. Det finns ett avtal mellan *Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden* (UAN) och *Uppsala produktion vård och bildning* (UVB) där beslut tas om fördelning av ekonomiska resurser mellan skolor och program. Utifrån denna koncerntanke återfinns ingen uttalad konkurrens, men i och med att de enskilda skolorna erbjuder samma program möjliggör det en konkurrenssituation. Populära program med lokala inriktningar blir i sig något för varje skola att värna om. Till exempel är NV kungsvägen som möjliggör studier på de flesta högskoleutbildningar, vilket SP inte gör i samma utsträckning. Enligt Lidegran finns det en potentiell konkurrens mellan skolorna som inte släpps fri.¹⁹

En skolas lokala inriktning av ett program som till exempel NV kan vara av stor betydelse i kampen om elevunderlaget. Inte minst med tanke på en ökande etablering av fristående skolor vilket bidrar till att även kommunala skolor tvingas marknadsföra sig större i utsträckning som i sin tur gör koncerntanken allt mer svårhanterlig.

II.2 Rosendalsgymnasiets entré i Uppsala

Betygsintag och lokal inriktning var en mycket kontroversiell fråga i samband med Rosendalsgymnasiets första år. Skolan som helhet har fått en lokal inriktning på sina nationella program, NV och SP, som baseras på skolans pedagogik. Det är också denna lokala inriktning som eleverna kan söka in till skolan på, det vill säga skolans sökprofil. Med andra ord är det skolan eleven söker till i första hand och inte programmet. Utifrån intagningsregler och delat ansvar för utbildning blev frågan om Rosendalsgymnasiets lokala inriktning både problematisk och kontroversiell. Hela projektet och utformningen av den nya skolan var inriktad mot en naturvetenskaplig karaktär. Ändå blev skolans pedagogiska arbetssätt dess sökprofil då skolan öppnade hösten 2005. Det var med andra ord kontroversiellt att ha skolans naturvetenskapliga innehåll som sökprofil. Från en vision om ett universitetsgymnasium har nu tonvikten förskjutits till att handla mer om nytänkande pedagogik. Detta skulle kunna vara en följd av att produktionssidan (UVB) ansåg att det inte behövdes fler NV-skolor, det fanns till och med planer på att avveckla NV-program då de ansåg att underlaget inte skulle räcka till. Däremot var tanken från politikernas sida att öka antalet sökande NV-elever.²⁰

Det naturvetenskapliga programmet synliggör konkurrensen mellan olika aktörer på gymnasiefältet och är ett kraftfullt kapital för en ny gymnasieskola att förfoga över. Det finns en klar ambition med att Rosendalsgymnasiet ska befästa de kommunala skolornas position på gymnasiefältet gentemot de fristående skolorna.²¹ Likväl konkurrerar de med kommunala gymnasieskolor som Katedralskolan och Lundellska skolan som intagit dominerande positioner på gymnasiefältet i Uppsala.

Rosendalsgymnasiet träder in på gymnasiefältet med framför allt två tydliga tillgångar: att NV-programmet finns på skolan och att det finns goda förutsättningarna för ett samarbete med universitetet. För att kunna förverkliga visionen om ett nytt naturvetenskapligt campusgymnasium i Uppsala måste skolan ackumulera ett kapital som en akademisk elit är intresserad av. Gentemot eleverna marknadsför skolan sin lokala inriktning genom att på

¹⁹ Lidegran, Ida, (2004). *Uppsala – en akademiskt dominerad gymnasieskola*. SEC Report No 34, 2 uppl 2006 s. 15, 20 och 21.

²⁰ Intervju med Skolchef. 060427.

²¹ Intervju med Rektor. 060427.

hemsidan lyfta fram tre områden – flexibla grupper, arbetsmiljö samt universitetskontakter. Det sistnämnda området understryker man genom att poängtera att skolan har ”en unik möjlighet att samverka med universitetet” samt att skolan ”ligger strategiskt beläget på campusområdet, med två universitet i den omedelbara närheten”.²² I den akademiska staden Uppsala kan detta uppfattas som en utmaning av de etablerade skolorna som i generationer tillbaka har försett universitetet med studenter. Samarbete med universitetet är inget nytt och unikt för en gymnasieskola i Uppsala. Katedralskolans NV-program med bioteknologisk inriktning har bland annat kontakter med både universitet och näringsliv. Lundellska skolan bedriver samarbete med flera omkringliggande universitetsinstitutioner där eleverna kan bedriva fältstudier, gå på föreläsningar samt läsa matematikkurser vid matematiska institutionen.²³ Även Fyrisskolan, som är ett gymnasium med teknisk inriktning, har ett samarbete med universitetet i form av att bland annat två lektorer är anställda vid skolan.²⁴

Bourdieu visar i sin text *Modeskaparen och hans märke* hur nykomlingar bland modehusen ”satsar” för att kunna konkurrera med etablerade aktörer vid den dominerande polen. Centralt för att kunna utmana är att erbjuda något sällsynt. Bourdieu förklarar modeskaparens produktion av sällsynthet genom det auktoritetskapital som är förknippat dennes position. Dessutom menar han att nykomlingen måste ackumulera kapital för att utmana.²⁵ Det går inte att direkt överföra de mekanismer som gäller för modeskaparens fält till vårt gymnasiefält. Dock finns det strukturlikheter som hjälper oss att förstå hur en ny skola etablerar sig.

Ett syfte med Rosendalsgymnasiet är att inta en dominerande position i fältet för att möta upp mot de fristående skolorna. För att kunna göra det behöver skolan därför erbjuda något som är sällsynt och förknippat med ett auktoritetskapital vilket också skulle kunna förklara emfasen av universitetsanknytningen i marknadsföringen. Det hela resulterar i en kommunal gymnasieskola som erbjuder naturvetenskaplig utbildning, avancerad teknik och moderna lokaler, nytt pedagogiskt tänkande och ”unika” möjligheter för samverkan med universiteten. Med andra ord erbjuder skolan något sällsynt och eftersträvansvärt, man förknippas med ett auktoritetskapital tack vare sina relationer till universitetet. Detta har varit en lyckosam strategi och skolan har intagit en framskjuten position som bland annat bekräftas av höga intagningspoäng.

Redan till första läsåret 05/06 låg genomsnittet på över 200 poäng hos de sökande eleverna till skolans samtliga program. På NV-programmet hade 94 av 108 elever över 200 poäng.²⁶ Majoriteten av NV-eleverna i årskurs 1 på Lundellska skolan och Katedralskolan ligger också på ett snitt över 200 poäng under motsvarande period. I sig är detta inte speciellt anmärkningsvärt för NV-elever, då 240 poäng motsvarar betyget VG i samtliga ämnen. Däremot kan man se en minskning av elevantalet hos de båda skolorna inom detta betygsintervall från läsåret 04/05 till 05/06 då Rosendalsgymnasiet startas. Katedralskolans elevunderlag minskade från 115 till 89 elever och Lundellska skolans elevunderlag minskade från 137 till 72.²⁷ Framför allt har Katedralskolan förlorat många sökande till sin bioteknologiska inriktning. I skolans kvalitetsredovisning 2007 riktas stark kritik mot

²² Rosendalsgymnasiets hemsida, 060508, <http://www.rosendalsgymnasiet.uppsala.se/sidor.php?yta=all&pId=5>.

²³ Lidegran, Ida, (2004). *Uppsala – en akademiskt dominerad gymnasieskola*. SEC Report No 34, 2 uppl 2006 s. 21 & 22. Katedralskolans hemsida 080420.

http://www.katedral.se/index.php?option=com_content&task=view&id=21&Itemid=83 och Lundellska skolans hemsida 080420.

http://www.lundellskaskolan.uppsala.se/Intranet/UTbildningar/NP/Natur_medicin/NMedicin2007.pdf.

²⁴ Fyrisskolan Uppsala, kvalitetsredovisning 2005-06, s. 29.

²⁵ Bourdieu, Pierre. (1986) ”Modeskaparen och hans märke” ur *Kultursociologiska texter*. Stockholm. Symposion s. 84ff samt s. 117.

²⁶ Rosendalsgymnasiets kvalitetsredovisning 2006-07, s. 7 samt bilaga 4 tabell 7.

²⁷ Katedralskolans kvalitetsredovisning 2006-07, bilaga 4 tabell 7 och Lundellska skolans kvalitetsredovisning 2005-06, bilaga 4 tabell 7.

etableringen av Rosendalsgymnasiet som de anser är en bidragande orsak till det sjunkande elevantalet. Bland annat skriver man följande:

Den kommunala etableringen av Rosendalsgymnasiet var, ur Katedralskolans perspektiv, helt onödig. Den kan inte förstås på annat sätt än som en åtgärd direkt riktad mot Katedralskolans framgångsrika lokala bioteknologiska inriktning²⁸.

Detta visar också på hur det naturvetenskapliga programmet utgör ett kraftfullt kapital att förfoga över i konkurrensen om elevunderlaget.

Har marknadsföringsstrategin att betona samarbetet med universitet tillsammans med ett progressivt arbetssätt slagit igenom bland eleverna? Mycket tyder på det eftersom söktalen är höga samtidigt som både Lundellska skolan och Katedralskolan tappar elevunderlag. Att samarbetet med universitetet varken är väletablerat eller särskilt unik tycks spela mindre roll. Det viktiga i sammanhanget är snarare att appellera till rätt grupper, i det här fallet elever och föräldrar med stort utbildningskapital. I likhet med modevärlden erbjuder skolan något nyskapande och sällsynt som värderas högt, nämligen universitetskopplingen tillsammans med nya arbetssätt.

Just de höga antagningspoängen visar på varför frågan om betygsintag var kontroversiell i och med att det finns relativt få antal platser till utbildningarna vid Rosendalsgymnasiet. Ingen annan skola kan ersätta eller starta upp dem i enlighet med koncerntanken eftersom de baseras på skolans fysiska pedagogiska miljö. Skolchefen menar att betygsintaget ”ger dem en oerhörd särställning framför de andra skolorna”.²⁹ Rektorn vid Rosendalsgymnasiet menar att samverkanstanken har försvagats och ”det har förstärkts att var och en sköter sitt”.³⁰ Mycket tyder på att den potentiella konkurrenssituationen bland de kommunala gymnasieskolorna i Uppsala har släppts fri i och med etableringen av Rosendalsgymnasiet.

III. Olika förhållningssätt till en nystartad skola

III.1 En gemensam utgångspunkt i ett elevperspektiv

I de fyra olika intervjuer som gjorts med skolledare och lärare har det framkommit olika förhållningssätt till förverkligandet av Rosendalsgymnasiet. Analyserna av de intervjuade yrkesgrupperna visar att de lyfter fram ett elevperspektiv i förhållande till skolans etablering. Med elevperspektiv menas här hur pedagogiska och politiska faktorer påverkar skolans utformning och vilka konsekvenser det får för den enskilde eleven.

Skolans pedagogiska profil med moderna arbetssätt och nära samarbete med universitetet ses av skolchefen som ett sätt för verksamheten att efterlikna en arbetsplats. Eleven ska kunna förbereda sig innan lektionerna och göra efterarbetet/läxorna under skoltid. Framför allt framhålls tanken om att snabba på processen av mer individualiserade arbetsformer i linje med skolutvecklingen. De tre områdena med flexibla grupper, arbetsmiljö samt universitetskontakter, är något som produktionsgruppen ser som det centrala för skolans marknadsföring.³¹ Rektor menar att arbetslivsförankringen inte kommit så långt men att skolan har en bred profil eller snarare flera profiler där samverkanstanken med universitet och näringsliv påverkar kunskapsynen. Den genomsyrande idén är att eleverna vid Rosendalsgymnasiet ska vara väl förberedda inför universitetet.³²

²⁸ Katedralskolans kvalitetsredovisning 2006-07 s. 3.

²⁹ Intervju med Skolchef. 060427.

³⁰ Intervju med Rektor. 060427.

³¹ Intervju med Skolchef. 060427.

³² Intervju med Rektor. 060427.

Läraren från SP tar också upp de tre områdena från marknadsföringen och menar att det är en progressiv skola där många vill placera sina barn. Samtidigt menar SP-läraren att skolan har en intern profil som baseras på trivsel – lugn och ro i nya fräscha lokaler med glada flexibla lärare som alla tycker om att arbeta med ungdomar.³³ Läraren från NV tar fasta på och framhäver det naturvetenskapliga programmet som har god laborationsutrustning och ett medvetet arbetssätt för att höja språknivån hos eleverna i syfte att förbereda dem inför vidare studier. NV-läraren förväntar sig också fler högrepresterande elever i och med det positiva söktrycket inför höstterminen 2006. NV-läraren tror också att de nya självständiga arbetssätten är en bidragande faktor till denna utveckling.³⁴

III.2 Betygsintag

Rektorn, SP-läraren och skolchefen är oroliga för att betygsintaget ska medföra stressade elever med allt för stort fokus på betygsprestationer. SP-läraren framhäver risken för att skolan blir en elitiska medan rektor tonar ned dessa tankar och menar att det aldrig "har varit något självändamål att få in elever med höga betyg och få spjutspetsklasser".³⁵ NV-läraren å sin sida framhäver det positiva med att de högrepresterande eleverna kan anamma det självständiga arbetet. Det lyfts fram som en klassfråga där NV-läraren menar att de högrepresterande eleverna kommer från välutbildade familjer där föräldrarna ställer höga krav på sina barn, men också på skolan.³⁶ Skolchefen menar att det är en forcerad process som ligger bakom betygsintaget. Uppdragsnämnden som bestämmer antagningsprinciperna uppfattade inte vilka konsekvenser ett sådant beslut skulle få.³⁷

Det är helt klart så att frågan om betygsintag berör och att det finns en medvetenhet om dess konsekvenser ända från högsta skolledarnivå till undervisande lärare. Högrepresterande elever torde vara något eftersträvt inom skolans värld men upplevs som ett problem hos de intervjuade, förutom hos NV-läraren som snarare ser det som en förutsättning för att klara av skolans arbetssätt.

III.3 Förhållandet till de dominerande skolorna

Läraren från SP-programmet är ganska skeptisk till universitetssamarbetet och menar att de båda samhällvetenskapliga programmen JO och IP redan tar in föreläsare utifrån, som inte har tjänst vid universitetet, till exempel journalister. SP-läraren har också erfarenhet sedan tidigare av Rosendalsgymnasiets arbetssätt som enligt SP-läraren överfördes från Ekebygymnasiet. Journalistprogrammet har också tio års erfarenhet och dokumenterad skolutveckling sedan tiden från Ekebygymnasiet. Det är med andra ord ett väletablerat program i Uppsala och SP-läraren lyfter heller inte fram någon konkurrenssituation gentemot andra gymnasieskolor.³⁸

Däremot relaterar både skolchef, rektor och NV-lärare till Katedralskolan och Lundellska skolan i fråga om de nya arbetssätten och universitetssamarbetet. Mycket tyder på att det är just NV-programmet som är den springande punkten för konkurrensen mellan de dominerande gymnasieskolorna där förhållandet mellan skola och forskning respektive gymnasium och universitet blir tydliga. SP har inte samma koppling till dessa dominansförhållanden men vinner antagligen en hel del prestige genom att dela koncept och

³³ Intervju med lärare från SP. 060421.

³⁴ Intervju med lärare från NV. 060425.

³⁵ Intervju med lärare från SP. 060421, intervju med Rektor. 060427 samt intervju med Skolchef. 060427.

³⁶ Intervju med lärare från NV. 060425.

³⁷ Intervju med Skolchef. 060427.

³⁸ Intervju med lärare från SP. 060421.

skolmiljö med NV vilket de höga antagningspoängen till JO och IP på Rosendalsgymnasiet pekar på.

Sannolikt är fortfarande Katedralskolan och Lundellska skolan de dominerande aktörerna på gymnasiefältet i Uppsala men Rosendalsgymnasiet har förändrat förutsättningarna menar skolans rektor. Våldigt länge har Katedralskolan och Lundellska skolan haft en väldigt stark ställning och gynnats av den organisationsstruktur som funnits. Det är värdefullt för utvecklingen att det kommer in nya aktörer i den kommunala skolorganisationen som gör att skolorna måste fundera över sin verksamhet, som rektorn uttrycker saken. Samtidigt framhåller han att det inte bara är Rosendalsgymnasiet som är bidragande till detta utan också etableringen av fristående skolor.³⁹

Skolchefen är något mer skeptisk till etableringen även om han menar att en progressiv skola gynnar utvecklingen. Framför allt är det målet att värna likvärdigheten som han lyfter fram som problematisk. Han menar att det ska vara ett homogent system - ”alla elever i Uppsala kommun ska ha samma möjligheter, samma kvalitet på utbildningen.”⁴⁰ Dels syftar han på betygsintaget men menar också på att lärarnas pedagogiska förutsättningar skiljer sig åt. Lärarna vid Rosendalsgymnasiet jobbar betydligt mera med datorer i undervisningen än vad lärare på andra skolor gör vilket till stor del beror på tillgången. På andra skolor är lärarna tvungna att själva finansiera datorköp för hemarbete. Så är inte fallet på Rosendalsgymnasiet vilket visar på svårigheten med målet om likvärdiga förutsättningar.⁴¹

IV. Sammanfattande diskussion

IV.1 Rosendalsgymnasiets etablering inom fältet

I samband med visionen om ett ”universitetsgymnasium” framstår egentligen två olika syften med Rosendalsgymnasiet. Å ena sidan vill ledande politiker öka antalet NV-elever i Uppsala genom en tydligt NV-orienterad och resursstark gymnasieskola i nära anslutning till en akademisk miljö, för att i nästa led förse universitetet med redan, så att säga, inskolade studenter. På så sätt vill man bidra till stadens tillväxt – både akademiskt och näringslivsmässigt. Å andra sidan finns det ett mer inofficiellt syfte i att möta konkurrensen från fristående skolor genom en progressiv och pedagogiskt nytänkande skola.

Vid tillfället för Rosendalsgymnasiets förverkligande 2005, fanns det endast en fristående skola med naturvetenskapligt program, nämligen Livets Ords Kristna Gymnasium.⁴² Den reella konkurrenssituationen återfanns snarare bland de kommunala gymnasieskolorna med NV-program. I synnerhet hos de redan dominerande gymnasieskolorna Katedralskolan och Lundellska skolan vilket också framgår av intervjumaterialet där Rosendalsgymnasiet ofta beskrivs i förhållande till dem. Dock bör inte syftet med marknadsanpassning ignoreras eftersom det har skett en näst intill explosionsartad etablering av fristående skolor de senaste åren. I Stockholm rycker fristående skolor fram på bred front i nästan alla utbildningssegment. Det är dock inte självklart att tala om en liknande utveckling i Uppsala på grund av stadens säregna akademiska prägel, men sedan Rosendalsgymnasiets tillkomst har till exempel både Jensen gymnasium och Kunskapsgymnasiet försökt etablerat sig Uppsala. Båda dessa gymnasieskolor erbjuder NV och tillhör stora utbildningskoncerner med skolor i flera svenska städer.⁴³ Eftersom

³⁹ Intervju med Rektor. 060427.

⁴⁰ Intervju med Skolchef. 060427.

⁴¹ Ibid.

⁴² Uppsala kommuns hemsida 080227. http://uppsala.se/uppsala/templates/StandardPage____18089.aspx.

⁴³ Ibid.

konkurrensen om NV-eleverna har skärpts, i och med Rosendalsgymnasiet, skulle det vara mycket intressant att följa etableringen av dessa skolor, i synnerhet rekryteringen till deras NV-program. Med tanke på etableringen av fristående skolor är ambitionen med Rosendalsgymnasiet som en ny och konkurrenskraftig skola väl avvägd. Samtidigt har också skolans etablering synliggjort konkurrensen om NV-eleverna vilket kan ha öppnat upp för nya aktörer på gymnasiefältet.

På det gymnasiefält som utgör skådeplats för den beskrivna konkurrenssituationen är Rosendalsgymnasiet en alternativ skola för en akademisk elit. Vid en enkätstudie våren 2006 framkom att 60 % av elevernas föräldrar (för alla tre programmen) kommer ifrån högre social klass och att en fjärdedel av föräldrarna till NV-eleverna hade forskarutbildningsbakgrund.⁴⁴ Det finns en elit i Uppsala som kan uppfatta och värdera skolans kapital.⁴⁵ Ett kapital skolan marknadsför som tre områden – flexibla grupper, arbetsmiljö och universitetskontakter men kanske framför allt med skolans naturvetenskapliga prägel.

För att använda Bourdieus terminologi är Rosendalsgymnasiet en *pretendent* på gymnasiefältet i Uppsala som utmanar de dominerande aktörerna. Skolan försöker särskilja sig från de dominerande skolorna vilket kommer fram i materialet. I det webbaserade marknadsföringsmaterialet framställer man både skolans universitetskontakter och de nya arbetssätten som *unika* och särskiljande. Det som inte sägs i marknadsföringen men som i allra högsta grad är unikt för skolan är betygsintaget i kombination med den fysiska begränsningen av utbildningsplatser samt att skolan inte har något yrkesförberedande program. Alla andra kommunala gymnasieskolor i Uppsala har något eller flera yrkesförberedande program att ta ansvar för.

I och med att skolan på grund av lokalernas begränsade storlek har relativt få utbildningsplatser har man fått en särskild sökprofil som baseras på den pedagogiska tanken med flexibla elevgrupper. Detta i sig är ett kontroversiellt och särskiljande beslut, eftersom det äventyrar den rådande koncerntanken bland de kommunala gymnasieskolorna i Uppsala.

Utöver betygsintag erbjuder skolan det naturvetenskapliga programmet ihop med redan populära samhällsvetenskapliga inriktningar. Även lokalerna skiljer sig från andra skolor. Rosendalsgymnasiet återfinns i gamla Läkeemedelsverkets nyrenoverade lokaler med ett toppmodernt trådlöst datasystem som eleverna kan ta del av med egna bärbara datorer. Läkeemedelverkets gamla lokaler är till och med fysiskt ansluten via ett kulvertsystem till det mycket välkända forskningskomplexet BMC.

Rosendalsgymnasiets strategi är med andra ord en ackumulering av olika former av kapital eller tillgångar i syfte att utmana och etablera sig bland de dominerande aktörerna inom gymnasiefältet. Lidegran beskriver i sin rapport, *Uppsala – en akademiskt dominerad gymnasieskola*, hur det finns en potentiell konkurrenssituation mellan gymnasieskolorna som inte släpps fri.⁴⁶ Frågan är om inte denna konkurrens har släppts fri i och med en sådan markant enskild satsning som Rosendalsgymnasiet innebär. Åtminstone behöver de övriga kommunala gymnasieskolorna som erbjuder NV-programmet fundera både en och två gånger över hur de ska kunna behålla sitt elevunderlag.

IV.2 Kluvenheten inför en elitutbildning

Utifrån de fyra intervjuerna som utgör den empiriska grunden för denna studie har det framkommit en del intressanta förhållningssätt till Rosendalsgymnasiet hos representanterna

⁴⁴Aronen, Johanna & Larsson, Anna Sofia (2006). *Vem intresserar sig för det internationella?* En jämförande studie av rekryteringen till det internationella programmet, naturvetenskapsprogrammet och journalistikprogrammet vid Rosendalsgymnasiet under läsåret 2005/2006. Examensarbete vid Institutionen för lärarutbildning vid Uppsala universitet.

⁴⁵ Lidegran, Ida, (2004). *Uppsala – en akademiskt dominerad gymnasieskola*. SEC Report No 34, 2 uppl 2006 s. 8.

⁴⁶ Ibid. s. 24.

för de olika yrkespositionerna. Informanterna beskriver alla skolans officiella framtoning på ett likartat sätt och riktar uppmärksamheten mot att skolan ska efterlika en arbetsplats. Efterarbete och läxor ska göras under skoltid är det tänkt. Detta är något anmärkningsvärt eftersom studieförberedande utbildningar, och i synnerhet NV, traditionellt sett ofta förknippas med en hel del studier efter skoltid. Rosendalsgymnasiet vill skynda på processen med mera individualiserade arbetsformer genom dess pedagogiska utformning. Detta går också i linje med de förväntningar som man har på sina elever då de förväntas ta stort ansvar för sina studier, något som NV-läraren betonar.

Frågan är om detta är ett progressivt sätt att bryta ny mark för skolans kungsväg, det naturvetenskapliga programmet, eller om det snarare är ett marknadsanpassat och tidsenligt förhållningssätt? Antagligen är det en kombination, lokalerna erbjuder nya förutsättningar men samtidigt lyfts till exempel universitetskontakterna fram som *unika* i marknadsföringen vilket bekräftar en något tänjd verklighetsbeskrivning. Framför allt med tanke på att de framgår av intervjuerna att samarbetet är marginaliserat. Skolchefen har exempelvis stora farhågor med visionen om att eleverna i årskurs tre på NV ska skriva sitt projektarbete i samarbete med universitetet. Det skulle innebära att cirka 160 gymnasieelever finner sina handledare på universitet vilket i sin tur kräver en hel del av de institutioner som vill samarbeta.⁴⁷ SP-läraren har svårt att lyfta fram en konkret koppling där utbildningen skulle ha nytta av ett universitetssamarbete. Det hela visar på att samarbetet varken är självklart eller okomplicerat samtidigt som det främst skulle gynna NV-eleverna.

Det är helt klart en skola präglad av dess studieförberedande utbildningar vilket de höga intagningspoäng vittnar om. Just högpresterande elever är något som alla de intervjuade yrkesgrupperna relaterar till. Skolchef, rektor och SP-lärare ser alla det som något problematiskt och som en följd av betygsintaget. NV-läraren å sin sida är betydligt mera positivt inställd och jämför de kommande intagningsciffrorna med Katedralskolan och Lundellska skolan. Det är förstaeligt att det finns en oro för stressade elever men det är en något ambivalent bild i och med att man utformar en skola för ett begränsat antal elever och samtidigt erbjuder den mest prestigefyllda gymnasiala utbildningen av alla. Högpresterande elever torde vara en förutsättning för skolans koncept vilket endast NV-läraren framhåller.

Informanterna vill inte att Rosendalsgymnasiet ska uppfattas som en meritokratisk elitskola men på samma gång utgör NV-programmet en kungsväg som omöjliggör en sådan ambition. Utifrån hypotesen om att utbildningssystemet i Sverige utvecklas i riktning mot ett elitsystem är Rosendalsgymnasiet en skola i tiden.⁴⁸ En skola som med det naturvetenskapliga programmet och friare resursanvändning erbjuder ett alternativ för en akademisk elit.

⁴⁷ Intervju med Skolchef. 060427.

⁴⁸ Broady, Donald & Börjesson, Mikael. Föreläsning under Skolverkets verksamhetsdag 071010 om *Gymnasieskolornas plats på den sociala kartan*.

Litteratur

Aronen, Johanna & Larsson, Anna Sofia (2006). *Vem intresserar sig för det internationella?* En jämförande studie av rekryteringen till det internationella programmet, naturvetenskapsprogrammet och journalistikprogrammet vid Rosendalsgymnasiet under läsåret 2005/2006. Examensarbete vid Institutionen för lärarutbildning vid Uppsala universitet.

Bertilsson, Emil. (2005) *Från gymnasiet till högskola. Övergången till högre studier vid en gymnasieskola i Uppsala*. Examensarbete vid Institutionen för lärarutbildning vid Uppsala universitet.

Bourdieu, Pierre. (1986) ”Modeskaparen och hans märke” ur *Kultursociologiska texter*. Stockholm. Symposion.

Broady, Donald. (1998) *Kapitalbegreppet som utbildningssociologiskt verktyg*. Skeptronhäften nr 15, Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi, Uppsala universitet, Uppsala

Broady, Donald m. fl. (2000) *Välfärd och skola*. SOU 2000:39.

Broady, Donald. (1998) ”Inledning: en verktygslåda för studier av fält” i Broady, Donald (red.), *Kulturens fält*. Daidalos, Göteborg.

Broady, Donald (2001) *Studier av högskolan och gymnasieskolan som fält*. Forskningsprogram 2002-2004, ”Gymnasieskolan som konkurrensfält” SEC-Reports Nr. 28. SEC/EDU, Uppsala universitet, Uppsala.

Börjesson, Mikael (2004) *Gymnasieskolans sociala struktur och sociala gruppers utbildningsstrategier – tendenser på nationell nivå 1997-2001*. SEC-Reports Nr. 32, SEC/EDU, Uppsala universitet, Uppsala.

Forsberg, Håkan och Pentti, Sanna (2006) *En skola i tiden. Rosendalsgymnasiets etablering bland Uppsalas gymnasieskolor*, examensarbete, Institutionen för lärarutbildning, Uppsala universitet, Uppsala.

Fyrisskolan Uppsala, kvalitetsredovisning 2005-06.

Gunneriusson, Håkan red. (2002) ”Nätverk och fält” i *Sociala nätverk och fält*, Opuscula Historica Upsaliensia 28, Uppsala.

Katedralskolans kvalitetsredovisning 2006-07.

Lidegran, Ida, (2004). *Uppsala – en akademiskt dominerad gymnasieskola*. SEC-Reports Nr 34, 2 upplagan, 2006.

Lundellska skolans kvalitetsredovisning 2005-06.

Rosendalsgymnasiets kvalitetsredovisning 2006-07.

Webbadresser

Katedralskolan - <http://www.katedral.se>

Lundellska skolan - <http://www.skrapan.uppsala.se>

Rosendalsgymnasiet - <http://www.rosendalsgymnasiet.uppsala.se>

Uppsala kommun - <http://www.uppsala.se>

Vaksalaskolan - <http://www.vaksalaskolan.uppsala.se>

Upsala Nya Tidning - <http://www2.unt.se/start>

Bilaga 1: Intervjuguide

Intervjuguide – ca 30 minuters intervju

Syfte

Syftet är att undersöka hur Rosendalsgymnasiet i Uppsala uppfattar samt befäster sin position i den rådande konkurrensen om elevunderlaget.

Begreppsutgångspunkter och initiala frågor för intervjuerna.

Rosendalsgymnasiets tillkomst

Inledande fas – Hur ser du på startandet av Rosendalsgymnasiet?

Skolans profil

Hur ser skolans profil ut? Vad är det ni vill marknadsföra gentemot eleverna?

Hur ser ni på urvalsprocessen av elever?

Finns det samband mellan svårtillgänglighet och urvalsprocess?

Rosendalsgymnasiet i Uppsala - Gymnasiefältet

Hur ser du på Rosendalsgymnasiet i förhållande till de andra gymnasieskolorna i Uppsala?

Vad tillför Rosendalsgymnasiet som inte redan finns hos de andra gymnasieskolorna i detta avseende?

Detta syftar till att utreda Rosendalsgymnasiets förhållningssätt till strategi och kapital.

Skolans utformning

Hur har man tänkt i fördelandet mellan skolans olika program? Hur ser det ut? Hur fungerar det?

Detta syftar till att utreda Rosendalsgymnasiets förhållningssätt till strategi och kapital samt vilka initiala tillgångar skolan lyfter fram.

Rapporter från Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi (Sociology of Education and Culture Research Reports)

ISSN 1103-1115

1. Donald Broady & Mikael Palme, *Högskolan som fält och studenternas livsbanor*, 1992
2. Mikael Palme, *En "trygg" uppväxtmiljö*, 1992
3. Stig Elofsson, *Vad blev barnen? Rekryteringsstudier*, 1992
4. Annika Ullman, *De plåtslagarna! De plåtslagarna!*, 1992
5. Annika Ullman, *Humaniora som personlighetsfördjupning?*, 1992
6. Donald Broady, *Läsestycken för samhällsvetare*, 1994
7. Boel Englund, *Språk, argumentation och vetenskaplig verksamhet*, 1994
8. Kerstin Skog Östlin, *Fädernas kyrka i Sveriges television*, 1994
9. Mikael Palme, *Valet till gymnasiet*, 1994
10. Mikael Palme, *Gymnasieskolans sociala struktur i Stockholmsregionen före 1991 års skolreform*, 1994
11. Mikael Börjesson, *Det naturliga valet. En studie i studenters utbildningsval och livsstilar*, 1996
12. Richard Palmer, *Socio-Economic Spaces of Transnationally Connected Business Professionals*, 1996
13. Ingrid Heyman, "....det är utbildningen som gjort att vi kommit någonstans". *Studier av tre elitgymnasier med internationalisering på programmet*, 1997
14. Elisabeth Hultqvist "Jag tycker det är för slapp". *Om pedagogiken på det individuella programmet*, 1998
15. Mikael Börjesson, *Kampen om det "internationella". En kartläggning av transnationella strategier vid högskolor och universitet i Stockholm*, 1998
16. Mikael Palme, *The Meaning of School. Repetition and Drop Out in the Mozambican Primary School*, 1998.
17. Mikael Palme, *Final Report and Recommendations from the Evaluation of Teaching Materials for Lower Primary Education in Mozambique. I. General Issues*, 1998
18. Kenneth Hyltenstam & Christopher Stroud, *Final Report and Recommendations from the Evaluation of Teaching Materials for Lower Primary Education in Mozambique. II. Language Issues*, 1998
19. Wiggo Kilborn, *Final Report and Recommendations from the Evaluation of Teaching Materials for Lower Primary Education in Mozambique. III. Mathematics*, 1998
20. Ulla Alfreidsson & Calisto Linha, *Where God lives. Introduction to a Study of the Independent Protestant Churches in the Maputo Area*, 1998
21. Kenneth Hyltenstam & Christopher Stroud, *Proposals for Revised Language Curricula for Mozambican Primary Schools. A Discussion Document*, 1998
22. Donald Broady et al, *Formering för offentlighet. En kollektivbiografi över Stockholmskvinnor 1880—1920. Forskningsplan*, 1998
23. Ulf Borelius, *Habitus och religionstillhörighet i Peru*, 1998
24. Ulf Borelius, *Tillit och habitus*, 1998
25. Kerstin Sund-Tidholm, *Internationalisering vid gymnasieskolans omvårdnadsprogram. En intervjustudie*, 1998
26. Mikael Börjesson, *An Introduction to Manuel Castells' The Information Age*, 1999
27. Donald Broady, Mats B. Andersson, Mikael Börjesson, Jonas Gustafsson, Elisabeth Hultqvist, Mikael Palme, *Skolan under 1990-talet. Sociala förutsättningar och utbildningsstrategier*, 2000
28. Donald Broady, *Studier av högskolan och gymnasieskolan som fält. Forskningsprogram 2002-2004*, 2001.
29. Esbjörn Larsson, *Inventering av utbildningshistorisk forskning vid svenska lärosäten*, 2003
30. Mikael Börjesson, *Det svenska högskolefältet och lärutbildningarna*, 2003
31. Ulf Borelius, *Källkritik och befrielseologi. Ett bidrag till forskningen kring befrielseologins uppkomst*, 2004
32. Mikael Börjesson, *Gymnasieskolans sociala struktur och sociala gruppers utbildningsstrategier – tendenser på nationell nivå 1997-2001*, 2004
33. Ingrid Nordqvist och Monica Langerth Zetterman, *Gymnasieskolan som konkurrensfält. Ett regionalt perspektiv – Gävleborgs län*, 2004
34. Ida Lidegran, *Uppsala – en akademiskt dominerad gymnasieskola*, 2 uppl. 2006
36. Mattias Eriksson, *Sociologisk atlas över Stockholm*, 2005
37. Mikael Börjesson, *Transnationella utbildningsstrategier vid svenska lärosäten och bland svenska studenter i Paris och New York*, 2005
38. Esbjörn Larsson, *Det svenska utbildningssystemets födelse. Olika perspektiv på den svenska läroverksutbildningens utveckling under 1800-talet*, 2006
39. Donald Broady, Mikael Börjesson, Emil Bertilsson, Gergei Farkas, Mårit Gunneriusson Karlström, Esbjörn Larsson, Ida Lidegran & Ingrid Nordqvist, *Utvärdering av Rekryteringsdelegationen*, 2 rev. uppl. augusti 2006
40. Elisabeth Hultqvist & Mikael Palme, "Om de kunde ge en mall". *En studie av lärarstudenternas möte med lärutbildningen*, 2006
41. Zetterman, Monica Langerth, *Kvinnors mötesplatser och sociala och kulturella tillgångar kring sekelskiftet 1900. Beskrivning av prosopografiskt material inom projektet Formering för offentlighet*, 2006
42. Emil Bertilsson: *Lärarna på skolans kungsväg. Om det naturvetenskapliga programmet på några gymnasier i Uppsala*, 2007
43. Håkan Forsberg (2008): *En skola i tiden. Rosendalsgymnasiets etablering bland Uppsalas gymnasieskolor*, 2008

Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi
(Sociology of Education and Culture)

Postal address	EDU, Uppsala universitet Box 2136, SE-750 02 Uppsala, Sweden
Phone switchboard	018 4712500, int. +46 18 4712500
Fax	018 4712400, int. +46 18 4712400
URL	http://www.skeptron.uu.se/broadly/sec/